మనసు - మమత

- వలివేటి నాగచంద్రావతి

తూర్పు వైపు కిటికీలోంచి ఆకాశం తెల్లబారుతోన్న ఛాయలు కనిపిస్తున్నాయి. అందుకోసమే కాచుకునున్నట్లుగా పక్కమీద చివాలున లేచి కూర్చుంది కమలమ్మ.

క్రితంరోజుకీ ఈవేళ్టికీ ఎంత తేడా! నిన్నటిదాకా నిద్రలేవగానే ఎంతో నిస్పృత్తువగా నిరుత్సాహంగా 'మళ్ళీ తెల్లారిందా భగవంతుడా' అనిపించేదావిడకి. ఈరోజలా కాదు. ఏళ్ళ తరబడి మనసులో పేరుకున్న నిర్లిప్తతని ఏదో శక్తి ఎగరగొట్టేసి ఉత్సాహాన్ని ప్రేరేపిస్తోంది.

'ఈరోజే సోనా తల్లి వచ్చేది' సంభ్రమంగా అనుకుంది కమలమ్మ.

సోనా పేరు తలుచుకోగానే మెడ చుట్టూరా చుట్టిన రెండు చిట్టిచిట్టి చేతుల మృదుస్పర్శ అనుభవంలోకి వస్తోన్న అనుభూతి. పులకరించిపోయింది కమలమ్మ. లేచి కూర్చోవటంవల్ల ఒళ్ళోకి జారిన శాలువాని మృదువుగా పైకి లాక్కుని ఆప్యాయంగా చెంపలకు హత్తుకుంది ఆమె.

ఆ శాలువా సోనాది. పదేళ్ళక్రితం సోనా విదేశాల్లో ఉన్న తల్లిదండ్రుల దగ్గరకు వెళ్ళిపోతూ దాన్ని కమలమ్మకిచ్చింది 'నువ్వు కప్పుకో ఆయమ్మా' అంటూ. కమలమ్మ దాన్ని ఎంత అపురూపంగా చూసుకున్నదంటే ఇప్పటికీ ఆ శాలువా చిరగలేదు. రంగు మాయలేదు.

శాలువాని భద్రంగా మడతపెట్టి మంచం దిగింది కమలమ్మ. ఒంటరి పక్షి ఆవిడ. ఇంట్లో చక్కబెట్టాల్సినవంటూ పెద్దగా ఏముంటాయ్ - గంటలో బయటకువచ్చి తలుపుకి తాళం వేసింది.

"ఇంకా పూర్తిగా తెల్లారనేలేదు. అప్పుడే పన్లోకి బయల్దేరినావేంటి పెద్దమ్మా" పక్కింటి సావిత్రి వాకిట్లో కల్లాపి జల్లుతూ పలకరించింది.

"సోనా తల్లి వచ్చేదివ్వాళే" ఆగకుండానే సమాధానం చెప్పింది కమలమ్మ.

ఆవిణ్ణి నాలుగడుగులు ముందుకెళ్ళనిచ్చి "ఆళ్ళ మనవరాలు ఆళ్ళింటికొస్తూంటే ఈవిడకెందుకంట అంత ఆత్రం. ఇంకా గేటు తలుపన్నా తెరిచుండరు అయ్యగారింట్లో. ఏళ్ళు పైబడేకొద్దీ ఈవిడకి చాదస్తం ఎక్కువయిపోతోంది" విసుగుకి కాస్త నిరసన జోడించి అంది సావిత్రి.

అక్కడే అరుగుమీద కూర్చుని నిద్రా బద్ధకం వదుల్చుకుంటున్నాడు సావిత్రి పెనిమిటి రాఘవ. భార్య మాటలు అంతగా నచ్చలేదతనికి. "అలా అనమాకే. సోనాని కన్నది పరిమళమ్మగారే కానీ ఆ నిమిషంనుంచీ ఆ బిడ్డని సాకిందీ విదేశాలకి వెళ్ళిపోయేదాకా పెంచిందీ ఈ పెద్దమ్మేనంట - మా అయ్య చెప్పేవాడు. ఆ మమకారం ఉండదా ఏంటి?" అన్నాడు నొచ్చుకుంటూ.

మగని సమర్థింపు సావిత్రికి నచ్చలేదు. "ఆళ్ళు ఆవిణ్ణి జీతానికి పెట్టుకున్నారు. వాళ్ళేపని అప్పగిస్తే ఆ పని చెయ్యాలి. ముసలోళ్ళ కాళ్ళూ నడుమూ నొక్కమంటే నొక్కాలి. పసోళ్ళ మూతీ ముక్కూ తుడవమంటే తుడవాలి. ఆళ్ళవసరం ఆళ్ళది. మనవసరం మనది. అక్కడితో సరి. మధ్యన ఈ అభిమానాలేంటి. ఏళ్ళ తరబడి మర్చిపోకుండా ఈ కలవరింతలేంటి - విడ్డూరం కాకపోతే" అంది మూతివిరుస్తూ.

సావిత్రి అన్నట్టుగానే కమలమ్మ పనిచేసే లాయరు రావుగారి ఇంటిగేటు తాళం ఇంకా తీయలేదు. మూసి ఉన్న ఆ గేటు పక్కన గట్టుమీద కూర్చుంది కమలమ్మ. కళ్ళు తిప్పిచూస్తే గేటు వెనకనుంచి లాయరుగారి భవనం గంభీరంగా కనిపిస్తోంది.

'నేను ఈ ఇంటి పనిమనిషినా? ఉహు- ఎవరేమన్నా అనుకోనీ... తను ఈ ఇంటి మనిషి. తనకి అన్నీ ఈ ఇళ్లే'

కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి కమలమ్మకి.

★ ★ ★

దాదాపు పదహారేళ్ళక్రితం డాక్టరు అరుణకుమారి వెంట ఆమెకు హెల్పర్‌గా మెడికల్ కిట్ తీసుకుని ఈ ఇంట్లో అడుగుపెట్టింది కమలమ్మ. డాక్టరుగారికి ట్రెయిన్డ్ నర్సులమీద కంటే కమలమ్మ నేర్పూ ఓర్పులమీదే నమ్మకం ఎక్కువ.

లాయరు రావుగారి అమ్మాయి పరిమళకి డెలివరీ టైము. తొలిచూలు. పొద్దుటినుంచీ నొప్పులొస్తున్నాయ్. కానుపుకి ఆస్పత్రికి వెళ్ళే ఆనవాయితీ లేదట వాళ్ళకి. ఇంట్లో రావుగారి తల్లి ఉంది. ముసలావిడ. ఇప్పటికీ ఇలాటి వాటికి ఇంట్లో ఆవిడమాటే చెల్లుబాటు.

పరిమళని చూస్తే ఏడు మల్లెపూల ఎత్తు. అతి సుకుమారి. తొమ్మిదినెలలు కడుపులో బిడ్డని మోయటమే ఆశ్చర్యం. కాకపోతే ఇంతవరకూ ఏ కాంప్లికేషన్సూ లేవు. డాక్టరు అరుణకుమారి రావుగారికి దగ్గర బంధువు. పరిమళని నెలతప్పిన దగ్గర్నుంచీ చెకప్ చేస్తూనే ఉంది. నార్మల్ పొజిషన్. అంచేత ఇబ్బందే అయినా ఇంట్లో కాన్పు చేయటానికి ఒప్పుకుంది.

రాత్రి ఒంటిగంటకు శిరస్సోదయమయింది. చిన్న కత్తిరింపుతో తల్లిబంధం నుంచి బిడ్డని వేరుచేసి చాచిన కమలమ్మ చేతుల్లో ఉంచి "జాగ్రత్త" అంది డాక్టరు.

అప్పుడే భూమ్మీదకు జారిన పసినిసుగును తొలిగా చేతుల్లోకి తీసుకున్న ప్రతిసారీ అదోలాంటి తన్మయత్వం అనుభవిస్తుంది కమలమ్మ. ముప్పై అయిదేళ్ళ కమలమ్మ అప్పటివరకూ మాతృత్వపు మాధుర్యాన్ని చవిచూడలేదు. ఇక ఆ అవకాశమూ లేదు. తాగుబోతు భర్త లివరు క్యాన్సరుతో మరణించి అయిదు సంవత్సరాలైంది. బతికి ఉన్నన్నాళ్ళూ అతగాడామెకు చూపించిన నరకం ఎలాంటిదంటే మగవాడితోడి సాంగత్యమంటేనే విరక్తి కలిగిపోయిందామెకి, ఆ చిన్న వయసులోనే. అన్ని కోరికలనూ తృణీకరించగలిగింది కానీ చంటిబిడ్డల్ని చూడగానే కెరటంలా ఎగిసిపడే హృదయాన్ని మాత్రం కట్టడి చేసుకోవటం చేతకావటం లేదు కమలమ్మకి.

పురిటిరోజున "ఇక్కడంతా ఓకే. ఇక నీ అవసరంలేదిక్కడ. ఆస్పత్రికి వచ్చెయ్" అన్నారు డాక్టరు అరుణ. కమలమ్మ మొహం పాలిపోయింది.

'ఎంత తృప్తిగా గడిచాయి ఆ పదిరోజులూను. పురిట్లో పరిమళకి వేలు కదపలేనంత నీరసం. పురిటిగదికి ఇతరులెవ్వరూ రాకూడదు. పాప ఈ పదిరోజులూ కమలమ్మ ఒళ్ళోనే ఉంది. ఆ పసిబిడ్డకి తనే పాలు పట్టింది. లాల పోసింది. భుజాన వేసుకుని చిచ్చి కొడుతూ నిద్రపుచ్చింది. నిద్దట్లో పాప నవ్వులపువ్వులు విరజిమ్మినప్పుడూ ఎవరో బెదిరించినట్టు బిక్కమొహం పెట్టి వెక్కినప్పుడూ ముగ్ధురాలయి చూసింది. అమ్మతనం నోచని తనని కనికరించి ఈ వరమందించినందుకు భగవంతుడికి పదేపదే కృతజ్ఞతలు చెప్పుకుంది. ఆమె పాలిటికి ఆ పదిరోజులూ ఓ మధురస్వప్నం.

నిట్టూర్చింది కమలమ్మ. 'ఈ కల కరిగిపోకుండా ఉంటే ఎంత బాగుండును.'

గమ్మత్తేమిటంటే, ఏ దేవతలో ఆమె విజ్ఞప్తి

విన్నారల్లే ఉంది- "పరిమళ ఇంకా పూర్తిగా కోలుకోలేదు. తను వెళ్ళేదాకా పాపని చూసుకునేందుకు నిన్నిక్కడ ఉంచమంటున్నారు మా మాణిక్యాంబ అత్త. ఏమంటావ్?" అంటున్నారు డాక్టరు అరుణ తిరిగివస్తూ.

చీరలు మడిచి చేతిసంచిలో పెట్టుకుంటున్న కమలమ్మ తన చెవుల్ని తానే నమ్మలేకపోయింది.

"ఉంటావా మరి?" డాక్టరుగారు రెట్టించి అడిగాక కానీ ఈ లోకంలోకి రాలేదు. 'రోగి కోరుకున్న పత్యమే వైద్యుడూ చెప్పినప్పుడు కాదనేదేముంది.'

రావుగారింట్లో ఆమె స్థిరపడ్డానికలా బీజం పడిందారోజున.

★ ★ ★

నెల్లోపల పాపాయికి బారసాల వైభవంగా జరిపారు. 'స్వర్ణ' అని నామకరణం చేశారు. బియ్యంలో దిద్దకపోయినా మెత్తగా హాయిగా పిలుచుకోటానికి 'సోనా' అన్న పేరు ఖాయం చేశారు. పరిమళ భర్త అరవింద్. ఢిల్లీలో ఉద్యోగమతనికి. బారసాల చేసుకుని తనతోబాటే భార్యాబిడ్డల్ని తీసుకువెళ్ళిపోదామనుకున్నాడు. కానీ గంటసేపు పీటలమీద కూర్చున్నందుకే వేలాడిపోయిన పరిమళని చూసి ఆ ఉద్దేశం మార్చుకున్నాడు అతను.

మూడోనెలన కాదు- అయిదోనెల వచ్చేవరకూ పరిమళని పుట్టింట్లోనే ఉంచాలని నిర్ణయమైపోయింది. ఆ వరసలోనే కమలమ్మ ఉద్యోగం కూడా పొడిగించబడింది. ఉద్యోగమా అది - ఇష్టమైన వంటకం కొసరి కొసరి విస్తట్లో మరికాస్త వడ్డించటం కాదూ!

రావుగారు ఊర్లో పేరుమోసిన లాయరు. రెండుచేతులా సంపాదన. అంత కీర్తి ఐశ్వర్యమూ ఉన్నా- ఆయనగ్గానీ, ఆ ఇంటి ఇల్లాలు మాణిక్యాంబగారిగ్గానీ దర్పమన్నది లేదు. ఇద్దరూ చాలా సౌమ్యులు. సంస్కారమున్నవాళ్ళు. కమలమ్మని తమలో ఒకరిగా చూసేవాళ్ళు. వాళ్ళబ్బాయి రామచంద్ర. అతనూ లాయరే. తల్లిదండ్రుల నెమ్మది రాలేదతనికి. చిర్రుబుర్రులాడుతూనే ఉంటాడు. కోడలు సంఘమిత్ర. వాళ్ళ తాతగారు ఓ జమీందారు దగ్గర దివానుగా పనిచేశారట. ఆ దాబుసరి ఇప్పటికీ చూపిస్తూ ఉంటుంది. పిల్లలున్నారు. వాళ్ళదేముంది, అశుభం శుభం తెలీనివాళ్ళు. తల్లి పిలవమన్నట్టు కమలమ్మని 'ఆయా' అని పిలిచేవాళ్ళు.

ఎవరెలాంటి వాళ్ళయినా కమలమ్మకి పట్టింపులేదు. ఆవిడ లోకం పరిమళ, పాపాయి. పరిమళ కమలమ్మంటే చాలా ప్రసన్నంగా ఉంటుంది. సోనా బాధ్యత నిష్పూచీగా ఆమెకి వదిలి నిశ్చింతగా ఉంటుంది. అది చాలు కమలమ్మకి.

పురిటి మంచం నుంచి పాపని బయట గదుల్లోకి మార్చటమైతే మార్చారుగానీ పరిస్థితి మాత్రం యథాతథంగానే ఉంది. పావుగంట పాపాయిని ఒళ్ళో పడుకోబెట్టుకుంటే ఇప్పటికీ పరిమళకి వెన్ను లాగేస్తుంది. కాళ్ళు గుదుళ్ళు పట్టేస్తాయి. "కమలమ్మా, పాపాయిని ఎత్తుకుందూ" అంటుంది.

మాణిక్యాంబగారికయితే వంటా వార్పూ, పూజా పునస్కారం... అందరి అవసరాలూ సమయానికి తీరుతున్నాయా లేదా అని చూసుకోవటంలోనే క్షణం తీరికుండదు. ఆ సతమతంలోనే మధ్యమధ్య సోనా ఉన్న గదిలోకి తొంగిచూస్తారు. 'నా బంగారమా', 'నా చిట్టితల్లీ' అని ముద్దులాడతారు. 'పాలు సరిగా తాగుతోందా? నిద్రపోతోందా?' అని వివరమడుగుతారు. వెళ్ళిపోతారు. సంఘమిత్ర అంటే ముట్టనట్టుంటుంది. ఎప్పుడో ఓసారి లాంచనంగా దగ్గరకొచ్చి బుగ్గతట్టి ఓ ముద్దు విసురుతుంది. పిల్లల్ని కూడా అట్టే సోనా దగ్గరకి రానీదు. చదువులు చెడతాయంటుంది. ఇంకో తిరుగులేని సాకు- పాపకి ఇన్‌ఫెక్షన్లు సోకుతాయంటుంది.

ఏ కారణాలయితేనేం, ప్రస్తుతం సోనా

కమలమ్మకే పూర్తిగా సొంతం.

సోనాకి నాలుగోనెల నిండుతోంది. కొద్దిగా ఒళ్ళుచేసి రబ్బరుబొమ్మలా తయారయింది. కళ్ళు నిలిపి కమలమ్మకేసి చూసి నవ్వుతోంది. రోజురోజుకీ సోనా తోడి అనుబంధం బలపడిపోతోంది ఆమెకి. 'రేపో మాపో పాప వెళ్ళిపోతుంది. వద్దు, అభిమానం పెంచుకోకూడదు. తనిక్కడున్నది పాప సంరక్షణ కోసం. ఆ డ్యూటీని యంత్రంలా చేసుకుపోవాలంతే' అనుకుంటుందామె. కానీ ఈ మనసుందే- చాలా చెడ్డది. ఆ యంత్రాన్ని కూడా మెత్తన చేసేస్తోంది. పాపకోసం ఏ పనిచేయబోయినా దానికి తెలీని మమకారాన్ని అద్దేస్తోంది.

★ ★ ★

ఆమె భయాల్ని దూరంచేస్తూ పరిమళ ప్రయాణం మరోసారి వాయిదాపడింది. అరవింద్ స్టేట్స్‌కి వెళ్ళాడు. ఎప్పట్నుంచో ఎదురుచూస్తున్న అవకాశం అది. రెండునెలలు తిరక్కుండా పరిమళకీ వీసా వచ్చేసింది.

సోనాకి రాలేదు. అందుకు ఎన్నో కారణాలు, అభ్యంతరాలు. ముఖ్యంగా ఏవేవో అవాంతరాలవల్ల చేయకుండా మిగిలిపోయిన ఫార్మాలిటీస్.

అరవింద్ ఫోన్‌చేసి అడిగాడు కాస్త మొహమాటంగా. 'మీకిష్టమయితే ముందు పరిమళని పంపించేయండి. ఒకటి రెండు నెలల్లో సోనాకి వీసా రాగానే నేను వచ్చి తీసుకువెళతాను' అని.

పెద్దవాళ్ళు ఆలోచనలోపడ్డారు. పాపం కొత్తగా పెళ్ళయిన జంట. ఈ కాన్పువల్ల ఏడాది తిరక్కుండా ఏడాది ఎడబాటు. ఇంకో కారణమేమిటంటే- గాలి మారితే పరిమళ ఆరోగ్యం మరింత తొందరగా బాగవచ్చునని.

మరి సోనా? కమలమ్మ ఉందిగా! ఆ ఇంట్లో అందరికీ అంత భరోసా ఏర్పడిపోయింది కమలమ్మంటే.

పరిమళ భర్త దగ్గరికి వెళ్ళిపోయింది. రెండునెలలు చాలనుకున్న సోనా వీసా రావటానికి నాలుగు నెలలు పట్టింది. పని ఒత్తిడి తీర్చుకుని అరవింద్ రావాలనుకునే టప్పటికి మరో రెణ్నెల్లు గడిచిపోయాయి.

ఈ లోపల పరిమళ మళ్ళీ గర్భవతి అయింది. మార్నింగ్ సిక్‌నెస్, నీరసం మామూలే. ఆపైన సోనాని ఇంకా కొన్నాళ్ళు ఇక్కడే ఉంచటం మంచిదన్న నిర్ణయానికి రావటం... ఆ తర్వాత డెలివరీ, ఆ తర్వాత ఇద్దరు చంటిబిడ్డలతో ఎంత కేర్‌టేకర్ని పెట్టుకున్నా మెయిన్‌టెయిన్ చేయటం కష్టమవుతుందేమోనన్న అనుమానం... అంతకన్నా ఇక్కడ కమలమ్మ ఒడిలోనే ఇంకొంతకాలం పెరగనీయటం మంచిదనుకోవటం... ఈ లోపల అరవింద్ చేస్తోన్న ప్రాజెక్ట్ పూర్తయి, వాళ్ళే ఇండియాకు వచ్చేసేటట్టున్నారనుకోవడం... ఇలా ఏవేవో కారణాలు. దానాదీనా సోనా అయిదేళ్ళు నిండేదాకా తాతగారింట్లోనే ఉండిపోయింది.

ఈ అయిదేళ్ళూ సోనా పెంపకంలో కమలమ్మ తనువూ మనసూ తరించిపోయాయి. ఆ పాప పెరుగుదలలో ప్రతి అడుగూ ప్రతి అంశం మనసారా అనుభవించింది. ఆస్వాదించింది.

సోనా మొట్టమొదటిసారి బోర్లా పడినప్పుడూ, తనంతట తానుగా కూర్చున్నప్పుడూ, బుడిబుడి అడుగులు తడబడుతూ వేసినప్పుడూ, తొలిసారిగా తనని ముద్దుముద్దుగా 'ఆయమ్మా' అని పిలిచినప్పుడూ... తన సొంతబిడ్డే ఆ విద్దెలన్నీ సాధించుకున్నంతగా మురిసిపోయింది.

సోనాతో గడిపే ప్రతి నిమిషం ఓ కమ్మని కలలా అలరించేది కమలమ్మని. సోనా కోసం చేసే ప్రతి పనీ ఉత్సాహాన్ని రగిలించేది కమలమ్మకి. సోనా నవ్వితే వెన్నెల కురిసినట్టూ, తను నలతగానో కలతగానో ఉంటే ఆకాశానికి మబ్బుపట్టినట్టూ అయ్యేది కమలమ్మ మనసు.

'సోనా...సోనా...సోనా' సోనా ధ్యానంలోనే అయిదేళ్ళు అయిదురోజులుగా గడిపేసింది కమలమ్మ.

★ ★ ★

పరిమళ, అరవింద్ ఇండియా వచ్చారు.

మా అమ్మ మాటంటే వేదవాక్కులా గౌరవించేవారు తెలుసా? ఏ నిర్ణయమైనా అమ్మనడగందే తీసుకునేవారు కాదు" అంటాడు శ్రీధర్ గొప్పగా.

అతని కథనం ప్రకారం ఎప్పుడో టీసీలనాడు మా మామగారి తండ్రి బిజినెస్ బాగా దెబ్బతిని కూలిపోబోతున్నప్పుడు కొత్త కోడలైన ఈ శ్రీమహాలక్ష్మిగారు తన పుట్టింటివారు పెట్టిన పుట్టెడు బంగారం అమ్మేసి అడ్డంవేశారట. అప్పట్నుంచీ వ్యాపారం బాగా వృద్ధి అయిందట. కోడలి త్యాగం మీద గౌరవం, ఆమెచేతి అదృష్టం మీద నమ్మకం ఏర్పడ్డ పెద్దాయన శ్రీ మహాలక్ష్మిగారిని గృహసామ్రాజ్యానికి రాణిని చేసి సంసార సారథ్య బాధ్యతని అప్పగించారట.

అదీ కథ. బాగానే ఉందికానీ ఆ పదవిని ఎన్నేళ్ళు రాసిచ్చారేం! తరాలూ తరాలూ మారిపోతున్నా ఇంకా చూపించాల్సిందేనా ఆ కృతజ్ఞతని!

ఆవిడగారి ఈ ఆధిపత్యం నాకస్సలు నచ్చట్లేదు. 'నేను మాత్రం మీకు విధేయురాల్నికాదు సుమా' అని హెచ్చరించ బుద్ధేస్తుంది ఒక్కోసారి. అమ్మో- ఎలా? ఆవిడ్ని చూస్తేనే నోరు పెగలదే. ఎప్పుడూ నేరస్థుడికి శిక్ష విధించబోయే జడ్జిలా సీరియస్‌గా ఉంటుందదేమిటో.

'కాస్త ముక్తసరిగా మాట్లాడేమాట నిజమేగానీ అత్తమ్మ చాలా మంచిది రాణీ. ఎవర్నీ నొప్పించదు' అంటుంది సునంద.

ఏమో ఆ మంచితనం నాకేం కనబళ్ళా- కొరడా విదిలింపులా జాకే నియంతృత్వం తప్ప.

'ఎంత మాటన్నావ్ రాణీ. అమ్మది నియంతృత్వమా- అధికార వ్యామోహమా! ఇల్లు నడిపించే బరువు మామీద మోపకుండా అన్ని బాధ్యతలూ తలకెత్తుకుని అంత తాపత్రయపడుతుంటే- ఎంత మిస్అండర్‌స్టాండింగ్ చేసుకున్నావు. చెప్పు, నీతో ఏమన్నా కఠినంగా మాట్లాడిందా- తిట్టిందా?' అంటాడు శ్రీధర్.

ప్చ్, అదొక్కటే తక్కువ. ఎప్పుడో ఒక్కసారి మనసుపడి 'ఇవాళ బీరకాయ వద్దు- ఉల్లగడ్డలు వేయించుకుందాం' అని నోరు తెరిచి అడిగాను. 'వద్దు' అనేసింది కచ్చితంగా. అది చాలదూ-

'కర్టెన్లు మరీ పాతబడిపోతున్నాయ్. కొత్తవి కొందాం' అని ఉబలాటపడ్డానా- వెంటనే 'అప్పుడే అవసరం లేదు. ఇంకో ఏడాది గడిపేయొచ్చు' అంటూ వ్యతిరేక తీర్మానం చేసేసింది. అది చాలదూ-

మొన్నామధ్య పండగ బట్టలకోసం షాపింగుకి బయల్దేరాం శ్రీ, నేనూ. 'మనందరి బట్టలకోసం నేను వేసుకున్న బడ్జెట్ ఇంత. ఇందులో మీ వాటా ఇంత' అని ముందే మరి నోరెత్తనీకుండా ఖర్చుని కంట్రోల్ చేసేసింది. అది చాలదూ- మిగతావాళ్ళకీ ఓ ఇష్టమూ ఓ కోరికా ఉంటాయన్నమాటే తట్టుకోదే- అది చాలదా- ఇంకా తిట్టాలా మొట్టాలా?

సరే ఏంచేస్తాం. వీళ్ళంత హిప్పక్రైట్ ఆవలేక పోయినా కాస్త ఎడ్జస్ట్ అవుదామనుకున్నా. ఊహు... నావల్ల కావట్లేదు. ఈ ఇంటికొచ్చేముందు ఎన్ని ఊహించుకున్నాను. ఎన్ని కలలు కన్నాను. రాజప్రాసాదంలో యువరాణిలా ఉండొచ్చనుకున్నాను. బీరువా పట్టనన్ని చీరలూ లాకరు నిండా నగలూ నింపుకుందామనుకున్నాను. పార్టీలూ పిక్నిక్కులూ విందులూ వినోదాలూ షికార్లూ షాపింగులతో కాలాన్ని హుషారుగా పరిగెత్తించొచ్చనుకున్నాను.

మహాలక్ష్మనే ఈ ఆడ హిట్లర్ ఆ ఆశలన్నిటి మీదా నీళ్ళు చల్లేసింది. నగలూ చీరలూ మాట అలా ఉంచితే తినేతిండిగ్గూడా కండిషన్లే. ఆవిడ తినమనే గడ్డిపేరు న్యూట్రిషియస్ ఫుడ్. ఆవిడ గడపమనే ముష్టి బతుకుపేరు నిరాడంబరం.

ముగ్గురు మగ మహారాజుల సంపాదన. అంతా తెచ్చి ఆవిడ చేతుల్లో పోసేస్తారు. అదంతా మూటగట్టి ఏం చేసుకుంటోందో?

'ఛఛ. అత్తమ్మననుకుంటే కళ్ళు పోతాయ్ రాణీ. తన గురించి తను క్షణమైనా ఆలోచించుకోరు అత్తమ్మ. ఓ మంచిచీర కట్టుకోగా చూశావా? అత్తమ్మ ఏం ఆలోచించినా అందరూ బావుండాలనే. ఆవిడేం చెప్పినా మన మంచికోసమే' తెగ నొచ్చుకుంది సునంద.

నమ్మండి, నమ్మండి. ఎప్పుడో 'మీ కోసమే నే జీవించునదీ' అని ముద్దర వేయించుకు మరీ వేసుకున్న ముసుగు జారిపోతుంది. నిజస్వరూపం ఏ రూపంలోనో బయటపడుతుంది. వీళ్ళందరికీ ఆవిడంటే విరక్తి పుడుతుంది.

ఆ ముహూర్తమెప్పుడాని ఎదురుచూస్తున్నాన్నేను. ఆరోజు ఈరోజయి వచ్చేసింది. 'నాకూ

స్వార్థముందోచ్' అంటూ మా అత్త మహాలక్ష్మి మొహంమీద తొడుగు తొలగించేసింది.

నా అంచనా కరెక్ట్. చాలా ఉత్సాహంగా ఉంది నాకు.

* * *

నాకో చిన్న డౌటు. తెల్లారంగానే 'నిన్న ఉత్తినే తమాషా చేశారా అబ్బాయ్. నా మొహం, నేనేం చేసుకుంటాను'- అని అత్తమ్మ ఆ డబ్బు కాస్తా తీసుకొచ్చి బావగారి చేతిలో పెట్టేస్తుందేమోనని.

అమ్మయ్య. ఆ పనిమాత్రం చేయలేదావిడ. పైగా ఆ డబ్బు ఖర్చుచేసే కార్యక్రమానికి వెంటనే దిగిపోయింది కూడా. ఏమన్నా కావాలంటే మాతో తెప్పించుకోటం తప్ప, సాధారణంగా బయటకు బయల్దేరని శ్రీ మహాలక్ష్మిగారు ఆ మధ్యాహ్నంవేళ షాపింగుకి బయలుదేరారు- మా ఇద్దర్నీ వెంటేసుకునే అనుకోండీ.

'పాపం కాస్త ఖరీదైన చీరయినా కట్టుకుని ఎరగదు' అని మా తోటికోడలు కితాబిచ్చిన ఆ మహా ఇల్లాలు బట్టలషాపులో ఒకటికాదు- నాలుగు కాస్ట్లీ చీరలు ఖరీదు చేసుకుంది. పైగా ఆవిడ వయసుకు తగ్గట్టు పట్టుచీరలూ జరీచీరలూ అనుకున్నారా- కాదు. 'ఆ వర్క్‌శారీస్ ఎంత బావున్నాయో కదూ, మా కాలంలో ఇలాంటివి లేవు సుమా. నేనవి కట్టుకుంటే ఎబ్బెట్టుగా ఉంటాయంటారా?' అని మమ్మల్ని మొహమాటంలో పడేసి, 'అయ్యో, ఎందుకు బావుండవూ' అని మా నోటంట అనిపించుకుని జరీ ఎంబ్రాయిడరీ చేసిన బెనారస్ చీరలు సెలెక్ట్ చేసుకుంది.

గోల్డ్‌షాపులోనూ అంతే. గొలుసో గాజులో చూడలేదు. నాజూగ్గా ఉన్న నెక్లెస్‌సెట్ ఒకటి తీసుకుంది. ముఖ్యంగా లోలాకులు. మూడు బుట్టలు వేలాడుతోన్న పొడవాటి లోలాకులు. అవి చూసి తెగ ముచ్చటపడిపోయింది. 'కాపురానికి వచ్చిన కొత్తల్లో ఇలాంటివి పెట్టుకోవాలని చాలా మోజుగా ఉండేది. కానీ ఆ రోజుల్లో మనస్సులో కోరిక బయటపెట్టుకునే వెసులుబాటే ఉండేదికాదు' అని ఇంతబారున నిట్టూర్చి 'ఇప్పటికి అవి కొనాలనే కోరిక తీర్చుకునే టైమొచ్చింది' అంటూ అవి కూడా ప్యాక్ చేయించేసుకుంది.

కలనేతదారాల్లా సగం తెల్లగా, సగం నల్లగా నెరిసిన జుట్టుతో వాలుజడ... భుజాలు తాకుతూ బుట్ట లోలాకులు... రాళ్ళబొట్టుబిళ్ళ... చిన్నపాటి పొట్ట... కొద్దోగొప్పో ముడతలుపడిన ఒంటికి ధగధగ మెరుస్తూ వర్క్‌శారీ... అబ్బ, అత్తమ్మనలా ఊహించుకుంటేనే పొట్ట చెక్కలయిపోతోంది నాకు. ఇంక కళ్ళారా చూస్తే...

దగ్గర్లోనే శ్రావణం. వరలక్ష్మీదేవి అవతారంతో పాటు మా అత్తమ్మ వెయ్యబోతున్న వేషం- పోనీ అలంకారం చూసి తరించాలని మనస్సు తెగ ఉవ్విళ్ళూరిపోతోంది.

ప్చ్... అనుకోకుండా ఆటంకం. అమ్మ నోములకోసం నన్ను తీసుకెళ్ళటానికి వచ్చింది. 'అయ్యో, గొప్ప ఫ్యాషన్ షో చూసే ఛాన్స్ మిస్సయిపోతున్నానే' అని బాధగానే ఉన్నా పుట్టింటికి వెళ్ళకుండా ఎలా ఉండగలను.

మెట్టినిల్లు కుబేరుడి కొలువైనా...పుట్టిల్లు కుచేలుడి నట్టిల్లయినా ఆడపిల్లల సాఫ్ట్‌కార్నర్ అమ్మ ఉన్న ఇల్లే.

అమ్మతో వెళ్ళిపోయాను. అక్కడ నేనే పనీ చేయను. అయినా క్షణం తీరుబాటుండదు. అక్క, చెల్లి, తమ్ముడు అందరితో కబుర్లు. చక్కిలిగిలి పెట్టినట్టు నవ్వులు. అమ్మ చేతిముద్దలు. ఓహ్... అక్కణ్నుంచి వచ్చేశాకే వాటి విలువ తెలిసొస్తోంది.

మాటలమధ్య "కల్యాణికి పెళ్ళి తెలుసా?" అంది అమ్మ.

"కల్యాణికి పెళ్ళి కుదిరిందా!" ఆశ్చర్యంతోపాటు ఆనందం కలిగింది నాకు.

"కుదిరిందా ఏమిటి? ఎల్లుండే పెళ్ళి" అంది అమ్మ.

కల్యాణి నేను పనిచేసిన షోరూమ్‌లోనే తనూ పనిచేసేది. నాకంటే చాలా సీనియర్. వయసు తేడా పక్కనపెట్టేసి మేమిద్దరం మంచి స్నేహితులం.

'మా అన్నయ్యచేసేది కూడా చాలా చిన్న ఉద్యోగం. ఆ సంపాదనతో వాడి కుటుంబం జరగటమే కష్టం. నాన్న పోయి నేనూ అమ్మా వాడికి అదనపు బరువు. ఇక పెళ్ళి కూడా ఏంచేస్తాడు పాపం' అనేది అన్నగార్ని తలుచుకుని సానుభూతిగా.

గొప్ప అందగత్తె కూడా కాదు. 'నేను సంపాయించే నాలుగు డబ్బులకి ఆశపడి తాళికట్టడానికి ముందుకొచ్చేవాడు కూడా - బంగారం ఏం పెడతావ్, కట్నమేమిస్తావ్ అని బేరాలాడేవాడే' అని వాపోయేది.

'పోన్లే పాపం. మొత్తానికి ఓ ఇంటిదవబోతోన్నదన్నమాట'.

"మంచి సంబంధమేనట. 'భగవంతుడి దయ' అంది మొన్న పిలవటానికి వచ్చినప్పుడు. నీక్కూడా ఇన్విటేషన్ పంపించామని చెప్పిందే వాళ్ళ వదినా" అంది అమ్మ.

"ఏమో మరి. ఏ బావగారి టేబుల్‌మీదకో మామగారి సొరుగులోకో వెళ్ళిపోయుంటుంది".

"అయినా నన్ను పిలిచేదేమిటి. పెళ్ళని తెలిశాక వెళ్ళకుండా ఆగుతానా. నన్ను చూస్తే ఎగిరి గంతేస్తుంది చూడు" అన్నాను ఉత్సాహంగా.

అన్నట్టుగానే పెళ్ళికి నేనూ మా చెల్లెలూ ముహూర్తానికి కొంచెం ముందుగానే వెళ్ళాం. కల్యాణమండపం పెద్దదీకాదు... మరీ చిన్నదీకాదు. బావుంది. గేటు దగ్గరే ఎదురయ్యాడు సుబ్బారావు. మా బావగారి సైటు దగ్గర గోడౌన్‌కీపర్ అతను. 'ఇతనెందుకిక్కడ ఉన్నాడా' అనుకునేలోపే మమ్మల్ని చూసి మొహమింత చేసుకుని "రండమ్మా రండి" అంటూ చేతులు జోడించి దగ్గరకొచ్చాడు.

కల్యాణి అన్నగారు అతనేనట. తెల్లబోయాను. ఇతనికే అనుకుంటా... మా బావగారు ఉద్యోగం ఊడగొట్టింది. నేనతని ముందర నుంచోడానికి కాస్త ఇబ్బందిపడ్డాను. అనవసరంగా వచ్చి ఇరుక్కున్నానా! కొంపతీసి తన పక్షంగా మాట్లాడి మావాళ్ళని కన్విన్స్ చేయమని వెళ్ళేలోగా నన్ను టార్చర్ పెడతాడో ఏమిటో..? అతని మొహంలో మచ్చుకు అలాంటి జాడలేమీ లేవు ప్రస్తుతానికి. అయినా ఎందుకు టెన్షన్‌పడ్డం... అదేదో ముందే అడిగేసి అది నావల్ల కాని పనని తేల్చి చెప్పెయ్యటం మంచిది కదా.

"అంకుల్, మీ ఉద్యోగం..." తడబడ్డాను.

క్షణం నా మొహం వంకచూసి తల కొద్దిగా దించుకున్నాడతను. "తప్పుచేసిన బిడ్డని తల్లి దండిస్తుందమ్మా. ఆ దెబ్బ బిడ్డకి నొప్పి కలిగించాలని కాదు. 'పొరపాటు చేశానూ' అని తెలుసుకోటానికి. ఓ క్షణం ఆగి, 'మంచి తల్లెప్పుడూ చేసిన నేరాన్నొక్కటే చూడదమ్మా. ఆ నేరం చేయడానికి దారితీసిన పరిస్థితుల ఆరా కూడా తీస్తుంది. మాకు అన్నం పెట్టే తల్లిది చాలా దొడ్డ మనసమ్మా" అన్నాడు ఉద్వేగంతో.

ప్చ్... ఏమిటో- పామరుడికి మండోక్యోపనిషత్ ప్రవచించినట్టు అంతా కన్ఫ్యూజన్.

సుబ్బారావు తేరుకున్నట్టున్నాడు. "కల్యాణి లోపల గదిలో ఉందమ్మా, పిలుస్తానుండండి" అని హడావుడిపడ్డాడు.

"మేము వెళతాంలెండి" వారించానతన్ని.

"అలాగేనమ్మా" వినయంగా వెనక్కితగ్గాడు సుబ్బారావు. ఆ తర్వాత తల్లిని పిలిచి పరిచయం చేశాడు. ఆవిడ మమ్మల్ని తీసుకువెళ్ళింది సాదరంగా.

పూలజడ వేస్తున్నారు కల్యాణికి. నా పిలుపు విని కొద్దిగా తలపక్కకి తిప్పిచూసి నవ్వింది. జడ పూర్తయ్యాక నా పక్కకి వచ్చి ఆత్మీయంగా చేతిలో చెయ్యివేసి కూర్చుంది. తన మొహంలో ఓ రకం వెలుగు. కళ్ళల్లో తళుకు. చెంపల్లో లేత ఎరుపు. అందం తక్కువ అనుకునే కల్యాణిని సౌందర్యవతిని చేస్తున్నాయ్. పెళ్ళి కళంటే అదే కాబోలు!

కల్యాణి వరుడి గురించి చెప్పింది. గవర్నమెంట్ జాబ్. కొద్దిపాటి ఆస్తి కూడా ఉందట. చూడ్డానికి బానే ఉంటాట్ట. చివరి విషయమే ఆశ్చర్యం కలిగించింది నాకు. "లక్ష రూపాయల కట్నమా? "

"తప్పలేదు మరి. వాళ్ళనీ తప్పు పట్టలేం. నువ్వయితే అదృష్టవంతురాలివికానీ మన మధ్య తరగతి కుటుంబాల్లో ఆడపిల్ల పెళ్ళి చెయ్యాలంటే మగపిల్లాడికి కట్నం తీసుకోవటం ఒక దారి. ఇది సహజం. వాళ్ళకీ పెళ్ళికెదిగిన ఆడపిల్లుంది" అంది కల్యాణి నిర్లిప్తంగా.

"కానీ ఇంత ఖర్చు మీరెలా..."

క్షణకాలం కళ్ళు మూసుకుంది కల్యాణి. తిరిగి తెరిచినప్పుడు నాకా కళ్ళలో తన్మయత్వం గాఢంగా కనిపించింది. "నేను చేసిన పూజలు వ్యర్థం కాలేదు రాశీ. స్వయంగా ఆ సిరిదేవే నామీద దయ చూపించింది. కరుణించింది. కటాక్షించింది" అంది భక్తిగా.

అబ్బా- మళ్ళీ అయోమయమైపోయింది నాకు.

ఇంతలో వాళ్ళ వదిన గావును వచ్చింది. "పదపద, కొత్తచీర కట్టుకుందువుగాని, గౌరీపూజకు కూర్చోవాలట. పంతులు గారొచ్చేశారు" అని తొందరపెట్టింది.

లోపలికి వెళ్ళి పావుగంటలో తయారయి వచ్చిన కల్యాణిని చూసి ప్రాన్పడిపోయాను.

బెనారస్ వర్క్ శారీ, మెడలో నాజూగ్గా నెక్లెస్, ముఖ్యంగా మూడుబుట్టల పొడవాటి లోలాకులు- స్తంభించిపోయాన్నేను. దిగ్భ్రాంతితో

కళ్ళార్పకుండా చూస్తూండిపోయాను.

తలతిరిగిపోతున్న ఆ స్థితిలో కల్యాణి గౌరీపూజకి కూర్చోటంగానీ, మిగతా తతంగాలు జరుగుతూండటంగానీ, మండపంలో పెళ్ళితంతు మొదలవటంగానీ తెలీటంలేదు- తెలుస్తూనూ ఉంది.

వేదికకి ఎదురుగా వేసిన కుర్చీల్లో కూర్చున్నాం నేనూ మా చెల్లెలూ.

"అక్కా, బావగారు..." అంది మా చెల్లెలు సంభ్రమంగా. శ్రీధర్ వచ్చి నా పక్కకుర్చీలో కూర్చున్నాడు. చేతిలో గిఫ్ట్ ప్యాకెట్. "అన్నయ్యకి రావటానికి కుదరలేదు. నన్ను వెళ్ళమని రిక్వెస్ట్ చేశాడు. మన దగ్గర ఎంప్లాయీ కదా సుబ్బారావు" అన్నాడు.

ఇందాకటి దిగ్భ్రమ నుంచి తేరుకోని నేను తలపంకించి ఊరుకున్నాను.

"మీరు ఇక్కడ..? " శ్రీధర్ ప్రశ్నకి మా చెల్లెలు సమాధానం చెప్పింది- "కల్యాణి మా అక్క ఫ్రెండు" అని.

"అవునా. 'తెలిసినవాళ్ళెవరూ ఉండరు. ఎలాగా?' అని అనీజీగా ఫీలవుతున్నాను. మీరు రావటం మంచిదయింది" తేలికపడినట్టున్నాడు శ్రీధర్ సర్దుకుని కూర్చుంటూ.

మండపంలో వరుడు వధువు తలమీద జీలకర్రా బెల్లం పెడుతున్నాడు. వాయిద్యాల జోరు పెరిగింది. ఎవరో చేతిలో అక్షింతలు ఉంచారు.

"రాశీ తెలుసా నీకిది. ఎవరో పుణ్యాత్ములు కట్నంతో సహా ఖర్చంతా పెట్టుకుని నీ స్నేహితురాలి పెళ్ళి జరిపిస్తున్నారట. సుబ్బారావు ప్రాబ్లమ్ సాల్వయిపోయింది. పాపం చెల్లెలి పెళ్ళి కోసమే అతనా తప్పుపనికి దిగింది. ఇప్పుడు చాలా పశ్చాత్తాప్పడుతున్నాడు. ఇక జన్మలో అలాంటి పనిచేయడతను" అన్నాడు శ్రీధర్.

"అవును" అన్నాను క్లుప్తంగా.

ఆశ్చర్యంగా చూశాడు శ్రీధర్.

వధూవరుల నడుమ తెర తీశారు. అక్షింతల వర్షం కురుస్తోంది. అక్షింతలు వేసేందుకు వెళ్ళే వాళ్ళతో వేసి వచ్చేవాళ్ళతో పందిరి కోలాహలం ఉంది. మా చెల్లెలు పెళ్ళికూతురు వెనకన చేరిం మమ్మల్నెవరూ పట్టించుకునే స్థితిలో లేరు.

"రాశీ" అన్నాడు శ్రీధర్ నావైపు వంగి మెత్తగా.

"ఊ"

"అమ్మ గురించి నీతో మాట్లాడాలి".

"చెప్పండి".

శ్రీధర్ స్వరం మంద్రమయింది. "అమ్మని నువ్వు బాగా అపార్థం చేసుకుంటున్నావు రాశీ. ఆ విషయం నన్ను చాలా బాధపెడుతోంది". "నేను చెప్పేది ప్రశాంతంగా విను రాశీ. అమ్మ తను ఉత్తమంగా భావించే కొన్ని పద్ధతులనీ నియమాలనీ కఠినంగానైనాసరే, అమలుచేయటమే మంచిది అంటుంది". "ఆవిడ మాటమీద గౌరవమొక్కటే కాదు- ఆమె ఏమిచెప్పినా దాన్లో సారముండితీరుతుందని మా అందరి అనుభవం. కాబట్టే ఎదురుచెప్పం. రాశీ నువ్వు కూడా ఆలోచించు. తన నిర్ణయం మీదున్న గట్టి నమ్మకంవల్ల పట్టుదల సడలించుకోదు తప్ప, అధికారం చెలాయించే తత్వంకాదు అమ్మది. అమ్మని అర్థంచేసుకో రాశీ" శ్రీధర్ ఆరాటం అద్దంలోలా కనిపిస్తోంది నాకు.

"చేసుకుంటున్నాను" అన్నాను నింపాదిగా.

"నాకింకోటి కూడా ఈవేళే తెలిసింది శ్రీ. మన ఒక్కళ్ళదేకాదు- ఎవరి సమస్యనైనా సరే, సరైన కోణం నుంచి చూడగలదామె. సహృదయంతో విని పరిష్కారానికి సాయపడతారు కూడా" అన్నాను ఆర్ద్రంగా.

కళ్ళు విప్పార్చి చూశాడు శ్రీధర్ నావంక.

"నాకంతా తెలిసిపోయింది శ్రీ. ఇప్పటికిప్పుడు వెళ్ళి అత్తమ్మకి మొక్కాలనుంది" అన్నాను మనస్ఫూర్తిగా.

"రాశీ" నా చెయ్యి తన చేతిలోకి తీసుకున్నాడు శ్రీధర్. "అమ్మకి కుడిచేత్తో చేసిన సాయం ఎడమచేతికి తెలియటం ఇష్టం ఉండదు".

"అది కూడా గ్రహించాన్నేను".

★ ★ ★

మర్నాడు అమ్మగారింట్లో వరలక్ష్మి పూజ పూర్తిచేసుకుని మా ఇంటికి వెళ్ళాను.

అత్తమ్మ ఎదురొచ్చారు. అదే పట్టు అంచు సాదా నేతచీర. మెడలో పసుపుతాడు, నల్లపూసలు. పెద్దబొట్టు. ఒక్కటే మార్పు. మొహంలో తాండవించేది రాజసం అనుకునేదాన్ని. ఊహు, వ్యక్తిత్వం ప్రసాదించిన హుందాతనం అది.

"అదేవిటి, అప్పుడే వచ్చేశావ్" ఆశ్చర్యంగా అడిగారు.

"మహాలక్ష్మే మీరు... మీ ఆశీర్వాదం తీసుకోందే పూజెలా పూర్తవుతుందత్తమ్మా" ఆమె పాదాల ముందు మోకరిల్లుతూ అన్నాను. ★